

ברית-המועצות: האח הגדול עינו עצומה

תאפשר לסובייטים לשלוח שגריר לסעודיה, ובכך לחדש את היחסים הדיפלומטיים בין שתי המדינות, שנותק לפני יותר מ-40 שנה. ריאד תטיל חרם נפט טוטאלי על ארצות-הברית, יחד עם יתר נסיכויות-הנפט. האיום השלישי היה אפקטיבי במיוחד. פאהד הצהיר שהוא ימשיך את כל פיקדונותיו מהמזרח התיכון לבנקאית האמריקאית מדובר ביותר מ-100 מיליארד דולר!

מעניין לציין שהעובדה כי הייג הוא יוגוהייסית כלפי ברית-המועצות, לא סייעה לו הרבה ביחסיו עם הסעודים. פאהד ראה בכך עילה נוספת לסברה, שאי-אפשר לסמוך על הייג.

אין ספק ששולץ יעשה כמיטב יכולתו לסייע לסעודים, ואגב כך לשפר את מעמדה של ארצות-הברית בעולם הערבי. אשר להייג, אפשר להניח שהוא ינסה לחזור לזירה הפוליטית, אבל הפעם לא כפקיד. אין להוציא מכלל אפשרות שהוא ינסה להציג מועמדותו למשרת נשיא ארצות-הברית בעוד שנתיים.

טוהר הנשק

תמונה זו מעטרת את עמודו הראשון של השבועון הבריטי סאנדיי טיימס. היא משקפת פחות או יותר את התדמית העדכנית של ישראל בכלי-התיקשורת האירופיים.

ילד לבנוני זה הוא אחד מאלפים רבים של ילדים,

קורבן לבנוני בן 10 כל מטוסינו חזרו בשלום לבטיסם

שנפגעו במעשי האלימות הסטריליים, הבלתי-אישיים, של המפציצים מהאוויר.

סיוט, 1982. ישראל של רפול, אריאל שרון, מנחם בגין ושימרון פרס. סיוט שקרם עור וגידים.

תמונות כאלה לא פורסמו עד היום בעיתונות הישראלית. לשם כך קיים העולם הזה.

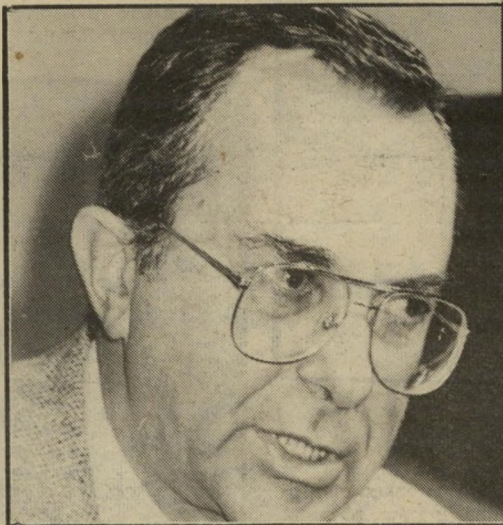
מהם בשנה האחרונה מלהפעיל כוח בזירה הבינלאומית. עכבה זו הצילה את פולין, וסייעה להמיט שואה על הפלסטינים.

ניתוח זה עלול להפריע למי שרואה את המתרחש בזירה הבינלאומית בצבעי שחור-לבן (הסובייטים תמיד צודקים, הסובייטים תמיד טועים). אבל יש לו משמעות מיוחדת בכל הנוגע להבנת התנהגותם הפוליטית של הפלסטינים במשבר הנוכחי. אין ספק שבגידת מוסקווה איפשרה ליאסר ערפאת להמשיך ולהנהיג את אש"ף בשעתו הקשה ביותר. הוא יכול לפחות להצביע על עמדת אירופה (למרות מיטראן), כהישג מסויים עבורו ועבור נציגו, עיצאם סארטווי. אירגוני-הסירוב הפרו-סובייטים לא יכלו להצביע על עמדה סובייטית אמיצה בעניינם. המיזרח-התיכון של קיץ '82 מהווה עבור ברית-המועצות הזדמנות חשובה שהוחמצה. אפילו שהסיבות לכך היו כלכליות, או כלשון הכלכלנים הסובייטיים, "אובייקטיביות".

סעודיה: הלחץ הועיל

פרשנים מערביים הביעו תמיהה רבה על חוסר האפקטיביות של סעודיה בכל הנוגע למשבר הנוכחי במרחב. אנשי השמאל שבהם הביעו, כמובן, את הסברה שריאד היתה מעוניינת שאש"ף יספוג מהלומה מסויימת מידי הישראלים. קשה לאמת תיאוריה זו, אבל בוודאי שהתנהגות הסעודים בשטח היתה שקטה, לפחות בשלב הראשון של הפלישה ללבנון.

נכון שתוך כדי המלחמה עברו הסעודים משבר מדיני קל. המלך חאלד נפטר, ואת מקומו נטל אחיו למחצה,

משה ארנס
בגין 9טפטן כפייתי

הנסיך פאהד. לא היה בכך כדי להסביר את התנהגות הסעודים. פאהד, מוכשר הרבה יותר מקודמו, הכתיב את כל המהלכים המדיניים בריאד בשנים האחרונות. חיבר תוכנית-שלום סבירה ביותר שנסאה את שמו. רבים ראו בו את השליט האמיתי בממלכה.

עם תום ימיה-האבל החל פאהד, נוקט במדיניות תקיפה הרבה יותר. סיפורי-הזוועות מביירות, התגובה הקשה של הציבור הרחב בעולם הערבי (בעיקר במצריים!), החשש מכוונה מטורפת של שרון לפרוץ למערב-ביירות, העניקו תחושה של דחיפות ואפילו דרמטיות לפעילות הסעודית.

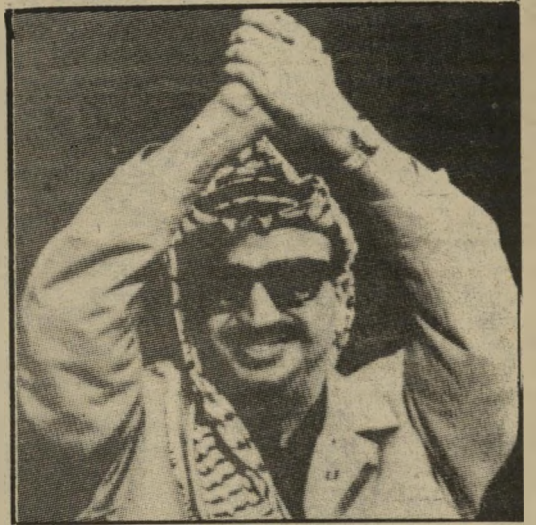
היו לה שני ראשי-חץ, המכוונים לווינגטון. אחד הופנה לאירופה, החשופה יותר ללחץ סעודי מסיבות כלכליות. השני כוון לארצות-הברית עצמה.

בחושו הפוליטי החד הבחין פאהד עד מהרה ששר-החוץ, אלכסנדר הייג, הוא התומך העיקרי של בגין-שרון בווינגטון. להבחנה זו תרם גם מנחם בגין בעצמו. האיש, שהוא פטפטן כפייתי, לא חדל מלחלוק שבחים רמים להייג. מקורות המקורבים לשגריר ישראל בווינגטון, משה ארנס, הדליפו לטולס קטן, שיחה טלפונית יוומה על-ידם מארצות-הברית, שארנס ממש התחנן לפני בגין לדבר קצת פחות. אך בגין משולל היום כל יכולת הקשבה. הוא ב"הייג" אמיתי ושידוליו של ארנס נפלו על אוזן ערלה.

מועמד לנשיאות? המלך החדש החליט להפעיל לחץ ישיר על ארצות-הברית, באמצעות שני סוכניו, הגלויים כמעט, בממשלת רגן: שר-ההגנה, קאספר ויינברגר ושותפו, ג'ורג' שולץ. הוא איים בשלושה צעדים קונקרטיים נגד ארצות-הברית, אלא אם כן יפוסר הייג מייד: ריאד

עיתונאי ישראלי ידוע הביע לאחרונה תמיהה על עמדה המזרזה של ממשלת ברית-המועצות בעניין לבנון-פלסטין. הסובייטים השמיעו, אומנם, ציוצי-מחאה לא משכנעים במיוחד, ואף אירגנו אסיפות-פעילים ספונטאניות, אבל פעילותם הדיפלומטית כמעצמת-על היתה מרוסנת ומנוכרת. הפלסטינים, שציפו לתגובה נמרצת יותר, התאכזבו מרה. מאמרו של מארק אנטוני במחזהו של שקספיר, יוליוס קיסר, איפיון את מצבם יותר מכל: "בגידה רוויית-דמים אופפת אותנו".

מעצמה אנוכית ובוגדנית. העיתונאי, כמו רוב חבריו למיקצוע, נקב בעשרות סיבות, ואפילו תירוצים, כדי להסביר את העמדה הסובייטית. איש אינו מצפה מהם, כמובן, לעקביות עקרונית כלשהי, ובוודאי לא למדיניות הנובעת מהשקפות מוסריות-אידיאלוגיות, אבל רבים ציפו מהם לניצול מירבי של תמיכתה העיוורת של ארצות-הברית בהפתחה הישראלית, כדי לחזור בכוח מתוגבר לזירה המיזרח-התיכונה. אחרי תקופת נסיגה

יאסר ערפאת
נהנה מהבגידה הסובייטית

כה ארוכה, נשקף לסובייטים סיכוי סביר להגביר את השפעתם בעיראק, לשפר את היחסים עם מצריים של חוסני מובארכ, אפילו לפתוח שגרירות בסעודיה.

ארצות-הברית שנואה היום בעולם הערבי, כמעט כמו באמריקה-הלטינית. רונאלד רגן, חרף החלפת שר-החוץ אלכסנדר הייג, מופיע כבעל-זכרית נאמן של מנחם בגין. ישראל והאמריקאים שיחקו ממש לתוך ידי הסובייטים (לפחות אריק שרון עשה זאת בידועין: הוא מעוניין בעולם ערבי אנטי-אמריקאי, כדי שתוכניתו בגדה יזכו בתמיכת וושינגטון). איפשרו להם דריסת רגל של ממש במרחב. בשנים האחרונות נשענו הסובייטים אך ורק על תמיכתן המפוקפקת של לוב וסוריה. עתה נפתחו, לכאורה, אפשרויות חדשות.

מוסקווה החמיצה את כולן. גישתה השמרנית, "האנטי הרפתקנית", פעילותה לריסון הסורים, בגידתה הגלוייה בפלסטינים, הפכו אותה לעוד מעצמת-על אנוכית ובוגדנית בעיני רוב הערבים. קשה היה להבין את ההגיון שעמד מאחורי עמדה סובייטית זו.

צער בדת-ירשמי. אבל כרגיל בעניינים סובייטיים, יש להם סיבות מעצמתיות וממלכתיות, בלתי-אידיאליות-גיות, לגישתם הפושרת במשבר הנוכחי. המניע העיקרי הוא, כמובן, כלכלי (לא בכדי יש לנו עניין עם חסידי המטריאליזם ההיסטורי). לברית-המועצות אין יכולת כלכלית להמשיך במירוץ החימוש. שיחות סאלט שהחלו השבוע, מהוות קרש-הצלה של ממש עבור הסובייטים. שילוב תגובת-הנהגה האפשרית של ארצות-הברית להתערבות סובייטית במשבר לבנון, איים על ברית-המועצות באורח מובהק ביותר.

הסובייטים חששו בעיקר משתי שיטות-תגמול, שהיו מכות אותם בנקודות הרגישות ביותר: הפסקת השיחות לצימצום הנשק הגרעיני והפעלת לחץ אמריקאי על אירופה, לדחייה ארוכה של מימוש הפרוייקט האדיר של צינור הגאז ממערב-סיביר לאירופה.

גם תמיכתו של אלכסנדר הייג בתוקפנות בלבנון השפיעה מאוד על מוסקווה. הייג הוא אומנם מדינאי אנטי-סובייטי מובהק, אבל נטייתו למדיניות מתואמת עם מדינות מערב-אירופה, הפכה אותה ליונה יחסית בממשלת ארצות-הברית. הסובייטים ראו בהייג את הרע במיעוטו, מנקודת-הראות היחידה המעניינת אותם באמת: האינטרס הצר של ברית-המועצות כמדינה וכמעצמה. באורח בלתי-רשמי הם הביעו צער על התפטרותו.

חוסר-יכולתה של הכלכלה הסובייטית לתפקד באורח תחרותי מול וושינגטון מצר את צעדיהם כמעצמת-על. תלות שלהם בחיטה האמריקאית, כשיתוף הפעולה עם אירופה והאינטרס שלהם בצימצום מירוף-החימוש מנעו